

Regeringens proposition

1978/79: 127

om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten

beslutad den 1 mars 1979

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för de åtgärder och de ändamål som föredragandena har hemställt om.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

ROLF WIRTÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten. Förslagen är mycket omfattande och beräknas kosta ca 1 000 milj. kr. De inriktas främst på åtgärder som långsiktigt kan förbättra sysselsättningen i länet.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsråden Wirtén, Huss, Tham, Bondestam, Wikström, Enlund och Cars

Proposition om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten

Statsrådet Wirtén anför.

Sysselsättningsläget i Norrbotten inger oro. Arbetslösheten i länet har under en lång följd av år varit mer än dubbelt så hög som genomsnittligt för riket. Under delar av år 1978 var ca 6 % av arbetskraften arbetslös, drygt 4 % var sysselsatta med beredskapsarbete. Vidare deltog drygt 3 % av befolkningen i förvärvsarbetande ålder i någon form av arbetsmarknadsutbildning. Inget annat län hade under detta år tillnärmelsevis så höga värden. Norrbotten har i jämförelse med riket låga sysselsättningsfrekvenser, dvs. andelen sysselsatta i förhållande till antalet invånare är låg. Det är främst kvinnorna som har låg sysselsättningsfrekvens. Men också bland de äldre männen är andelen sysselsatta låg vilket avspeglas i en omfattande förtidspensionering. Ungdomsarbetslösheten är också betydande.

De nuvarande problemen bör ses mot bakgrund av de senare decenniernas utveckling. Norrbottens län var till början av 1960-talet ett inflyttningslän. Delvis av denna orsak, men också på grund av de traditionellt höga födelsetalen hade länet vid 1960-talets början en mycket ung befolkning och varje år sökte sig stora ungdomskullar ut på arbetsmarknaden. När sedan rationaliseringen inom jordbruket och skogsbruket ledde till en snabbt minskande efterfrågan på arbetskraft, medförde detta en mycket omfattande utflyttning från länet under främst den senare delen av 1960-talet. Under slutet av 1960-talet uppgick nettoutflyttningen per femårsperiod till mellan 20 000 och 25 000 personer motsvarande inemot 10 % av länets totalbefolkning. Inget annat län kunde under denna period uppvisa en utflyttning av jämförbar storlek.

Statens insatser i länet för att främja industrins utveckling gjordes

främst inom gruv-, järn- och skogsindustrin. Dessa utbyggnader, som alla byggde på länets naturliga resurser, svarade för större delen av expansionen inom industrisektorn och bidrog under 1970-talets första hälft till en förbättring av sysselsättningsläget och stabilisering av länets folkmängd. Även den snabba utbyggnaden av den offentliga sektorn spelade en betydande roll för att förbättra sysselsättningsläget.

Trots att förhållandena i länet förbättrades under 1970-talets första hälft hade länet vid mitten av decenniet ändå en svagare arbetsmarknad än något annat län. De senare årens strukturproblem inom basindustrierna och beslutet att skjuta Stålverk 80-projektet på framtiden förorsakade sysselsättningsproblem i ett län med redan svåra förhållanden på arbetsmarknaden.

Den nuvarande arbetslösheten och den låga sysselsättningsfrekvensen i länet beror främst på ett totalt sett för litet antal arbetstillfällen. Det stora beroendet av tyngre industri har tillsammans med rådande traditionella yrkesval lett till att arbetsmarknaden har blivit begränsad för kvinnorna. Även länets mycket gleasa bebyggelsestruktur medför speciella problem. Expansionen under 1970-talets första hälft skedde huvudsakligen i några få orter medan problemen stod kvar i stort sett oförändrade i länets mindre kommuner.

Nästan 70 % av länets industrisysselsättning finns inom gruv-, järn- och skogsindustrin mot endast ca 25 % i övriga landet. Denna dominerande ställning för den tyngre basindustrin har lett till att de senaste årens strukturproblem samtidigt har drabbat nästan samtliga större industrier i länet. Järnmalmshantering har under senare år givit betydande förluster till följd av bl. a. sänkta råvarupriser på järnmalm. De berörda företagen har därför nödgats minska sysselsättningen. Inom det nybildade SSAB, Svenskt Stål Aktiebolag pågår en nödvändig rationalisering av produktionen som kan leda till minskad sysselsättning. AB Statens Skogsindustrier (ASSI) har under de senaste åren haft svårigheter på grund av den svaga konjunkturen för skogsprodukter. Därutöver har mindre företag i andra branscher indirekt drabbats genom minskade underleveranser.

Betydande insatser har gjorts för att klara förändringarna i länets näringsliv. Mot bakgrund av den svenska handelsstålsindustrins svårigheter beslöt riksdagen år 1978 (prop. 1977/78: 87, NU 1977/78: 45, rskr 1977/78: 198) att staten genom finansiellt stöd skulle medverka till att bilda SSAB där Statsföretag AB skulle ingå som hälftenägare. SSAB erhöll vid bildandet ett statligt strukturlån på 1 300 milj. kr. och ett statligt rekonstruktionslån på 1 800 milj. kr. SSAB har därefter upprättat en strukturplan för den kommande tioårsperioden. De investeringar som där aktualiseras innebär bättre avsaltningsmöjligheter för de produkter som produceras i Luleå vilket är en förutsättning för en fortsatt tryggad sysselsättning. Vidare har riksdagen år 1978 anslagit 550

milj. kr. för medverkan i finansiering av investeringar vid Karlsborgs bruk (prop. 1978/79: 25 bil. 11, NU 1978/79: 16, rskr 1978/79: 122). Investeringarna ger en bättre tillverkningskapacitet och medför att nödvändiga miljöförbättringar kan genomföras. Genom dessa investeringar tryggas sysselsättningen på lång sikt vid pappersbruket där f. n. 700 personer är sysselsatta. Riksdagen har vidare år 1978 anslagit 200 milj. kr. till Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) för att lösa de sysselsättningsproblem som har uppstått till följd av den svaga konjunkturen (prop. 1977/78: 96, NU 1977/78: 50, rskr 1977/78: 225). Medlen används till miljöinvesteringar samt tidigareläggningar av andra projekt. LKAB har också erhållit 180 milj. kr. av Statsföretag för investeringar i ett apatitverk och en anläggning för fosforering i Kiruna samt kopparbrytning i Viscaria. Regeringen har nyligen föreslagit riksdagen att anvisa ytterligare 835 milj. kr. till LKAB dels för förlusttäckning, dels för sysselsättningsskapande åtgärder (prop. 1978/79: 87).

Genom Norrbottens stora beroende av några få branscher som har varit utsatta för strukturproblem har insatserna de senaste åren i hög grad inriktats på stöd till dessa branscher. Stödbehovet har ökat genom de senaste årens svaga konjunkturutveckling. Hittills beräknas över 600 milj. kr. i form av regionalpolitiskt stöd ha kommit företagen i Norrbotten till del. Stödet har medverkat till att ca 2 700 nya arbetstillfällen har skapats. Därutöver har glesbygdssöd utgått i de inre delarna av länet. Det har dock samtidigt vidtagits betydande åtgärder som syftar till att utveckla en mer differentierad industri. Jag vill vidare erinra om inrättandet av Norrlandsfonden, satsningen på högskolan i Luleå, stödet till Stiftelsen för metallurgisk forskning (MEFOS), bildandet av numera Regioninvest i Norr AB och tillsättandet av Norrbottendelegationen.

Samtliga länets kommuner, utom Luleå och Piteå, är i fråga om skatteutjämningsbidrag garanterade 130 % av rikets medelskattkraft. Luleå och Piteå är garanterade 120 %. Genom kommunernas låga skattkraft erhåller de årligen betydande skatteutjämningsbidrag. De skatteutjämningsbidrag som har utgått till kommuner och landsting i Norrbotten under år 1978 beräknas till 627 milj. kr.

Utöver de nyssnämnda insatserna har omfattande arbetsmarknadspolitiskt stöd lämnats. Enbart under de senaste tre åren har över 1 500 milj. kr. utgått till beredskapsarbeten i Norrbotten. Därutöver har omkring 550 milj. kr. anvisats i form av statliga tidigareläggningar och nära 400 milj. kr. i form av utbildningsbidrag och bidrag till lönekostnader för företag.

Jag kommer inom kort att förelägga regeringen förslag om regionalpolitiken, som innebär förstärkningar av de regionalpolitiska åtgärderna av stor betydelse också för Norrbottens län. Enligt min mening krävs därutöver insatser som tar sikte direkt på Norrbottens län.

Förutsättningarna för ekonomisk utveckling varierar kraftigt i länet. Detta måste återspeglas i de praktiska åtgärder som vidtas. Problemens

omfattning gör det emellertid nödvändigt att ta i beaktande sysselsättningsituationen i hela länet.

Basnäringarna i Norrbotten, som bygger på utnyttjande av länets tillgångar på malm, skog och vattenkraft, måste spela en väsentlig roll för sysselsättningen även i framtiden. Men det framstår som mycket angeläget att ge näringslivet i länet en större bredd. Aktiva försök måste göras att skapa en framtidsinriktad och teknologintensiv industri i länet, som kan svara för den behövliga sysselsättningsökningen inom industrin. Fortsatt aktiv verksamhet inom jordbruk och skogsbruk måste bli möjlig med beaktande av de förutsättningar som naturen ger. SamhällsserVICEN måste byggas ut så att den offentliga sektorn även i framtiden kan ge sysselsättningstillskott. Turism och rekreation måste utvecklas till ett komplement till basnäringarna i Norrbotten.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört lägger jag och cheferna för industri-, kommunikations-, utbildnings-, jordbruks- och handelsdepartementen samt statsrådet Tham fram en rad förslag till sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län. Förslagen är mycket omfattande och beräknas kosta ca 1 000 milj. kr. De inriktas främst på åtgärder som långsiktigt kan förbättra sysselsättningen i länet. Dessa insatser skall ses tillsammans med de ansträngningar som görs för att skapa lönsamhet och stabilitet i länets stora basindustrier. Jag skall här göra en kort sammanfattning av förslagen.

Åtgärderna på det *regional- och industripolitiska* området syftar främst till att främja etablering av ny verksamhet i Norrbotten. Bl. a. avses det s. k. offertförfarandet bli utnyttjat på ett mera systematiskt sätt än hittills. Överläggningar har därför inletts med Sveriges industriförbund i syfte att erbjuda ett antal större företag att lämna offerter för etablering av nya arbetstillfällen i Norrbotten.

En rad förslag läggs fram som syftar till att ta hand om och utveckla produktidéer så att nya företag kan bildas. Det gäller ökade resurser till Norrlandsfonden för att stödja utvecklingsprojekt vid skilda institutioner inom högskolan i Luleå som kan bedömas leda till industriell produktion. Det gäller också ett kraftigt kapitaltillskott om 75 milj. kr. till Regioninvest i Norr AB.

Högskolan i Luleå spelar en central roll i ansträngningarna att utveckla näringslivet. Forskningen har byggts upp under de senaste fem åren men högskolan har trots snabb tillväxt en relativt sett mindre forskningsorganisation än övriga högskolor. Högskolan har hög kompetens inom flera områden som bör vidareutvecklas. Förslag kommer därför att läggas fram om att högskolan anvisas 6 milj. kr. för utbyggnad av forskningsorganisationen.

Sysselsättningsproblemen i Norrbotten är särskilt uttalade i inlandet. Detta beror bl. a. på att villkoren för näringslivet helt allmänt är ogynnsammare där och att utvecklingen inom de delar som hittills har haft bättre förutsättningar har avstannat. Ett åtgärdsprogram för att avhjälpa

sysselsättningsproblem i Norrbotten bör därför i särskild grad inriktas på inlandet. Detta bör gälla även de näringspolitiska insatser jag just nu har redogjort för. Jag har tidigare nämnt det regionalpolitiska stödet där förslag inom kort kommer att läggas fram om en kraftig förstärkning till inlandet. Resursförstärkningen av Regioninvest i Norr AB motiveras också i hög grad av problemen i dessa delar av länet.

Utvecklingsfonden i Norrbottens län spelar en central roll när det gäller att stödja utvecklingen av små och medelstora företag i länet. Med hänsyn till de problem som företagen f. n. har i malmfältskommunerna är särskilda insatser i dessa kommuner nödvändiga.

Genom de åtgärder som jag nu har redogjort för ökar förutsättningarna att etablera och utveckla företag i Norrbotten. Statsföretag AB har därutöver aktualiserat särskilda åtgärder ifråga om marknadsföring av produkter från enskilda och statliga företag i Norrbotten.

Statsföretag har sålunda förklarat sig berett att bilda eller förvärva ett marknadsföringsbolag som skall kunna samordna försäljning från flera smärre tillverkare vid stora leveranser. Förslag kommer därför att läggas fram att Statsföretag AB anvisas ett kapitaltillskott på 20 milj. kr. för att genomföra projektet.

Utnyttjandet av naturresurserna kommer även i framtiden att ha stor betydelse för välfärdsutvecklingen i Norrbotten, i synnerhet gäller detta i inlandet. En fortsatt kraftig satsning inom *mineralområdet* i Norrbotten kommer därför att föreslås. Det gäller inrättandet av en forskningsstation i gruvbrytning med lokalisering till Luossavaara i Kiruna kommun till vilken beräknas 35 milj. kr för investerings- och driftskostnader. Det gäller vidare mineralprospektering i Jokkmokks kommun inom en ram av 40 milj. kr. Det finns ytterligare mineralprojekt som kan bli av betydelse för sysselsättningen i Norrbottens inland. Ett projekt som diskuteras är en försöksanläggning för utvinning av industrimineral i Aitik.

Sysselsättningen inom de *areella näringarna* har minskat betydligt i Norrbotten liksom i riket i övrigt under de senaste årtiondena. Det är därför viktigt att olika insatser även fortsättningsvis görs för att stärka jordbruket och skogsbruket för att uppnå balans i den regionala utvecklingen.

Ytterligare 30 milj. kr. avses bli anvisade till Norrbottendelegationen för stöd till istandsättning av åkermark, specialproduktion i jordbruksföretag, stöd till kompletterande sysselsättning i länets glesbygder inom hantverk, turism, insatser i skogsbruket m. m.

Det finns inom vissa statliga sektorer investeringar som genom *tidigareläggning* kan ge värdefullt sysselsättningstillskott i Norrbotten.

Förslag har förts fram om olika upprustnings- och ombyggnadsåtgärder på främst malmbanan men även på andra bandelar. Det saknas emellertid underlag för ett ställningstagande nu till vilka av dessa åtgärder

som bör genomföras. Regeringen har därför gett statens järnvägar i uppdrag att inom en kostnadsram på 250 milj. kr., efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län och i förekommande fall LKAB inventera och föreslå sysselsättningsfrämjande åtgärder inom länet i form av investeringar i SJ:s fasta anläggningar.

Vägbyggandet har under en följd av år svarat för betydande sysselsättningsinsatser i Norrbotten. Ytterligare insatser föreslås nu genom tidigareläggning av vägprojektet till en kostnad av 100 milj. kr. Denna kostnadsram avser åtgärder både på det statliga vägnätet och på det statsbidragsberättigade kommunala väg- och gatunätet. Av de väg- och gatuprojekt som kan tidigareläggas ingår flera angelägna, direkt trafik- och säkerhetsfrämjande åtgärder.

På sikt måste enligt luftfartsverket ett nytt stationsområde anläggas på Luleå flygplats. I sysselsättningsyfte föreslås att dessa arbeten tidigareläggs. Jag vill i sammanhanget även nämna att länsstyrelsen i Norrbottens län i samråd med berörda parter på uppdrag av regeringen utreder förutsättningarna för anläggande av en flygplats i Arvidsjaurregionen.

Självfallet skall alla de *arbetsmarknadspolitiska medel* som samhället ställer till förfogande användas för att hjälpa de enskilda människor som drabbas av arbetslöshet eller som har svårigheter att komma in på arbetsmarknaden.

När det gäller beredskapsarbeten, tidigareläggningar m. m. utöver de större projekt som jag nyss nämnt kommer jag att förorda att en *extra ram för beredskapsarbeten* — som tillägg till de belopp som ställs till länets förfogande ur de reguljära anslagen för beredskapsarbeten — om 175 milj. kr. tilldelas länsarbetsnämnden i Norrbotten att fördelas på projekt inom länet efter samråd med länsstyrelsen.

Vidare avses frågan om att inrätta en särskild servicecentral för statsverken i Kiruna eller Gällivare bli skyndsamt utredd.

Det finns slutligen en rad angelägna insatsbehov och projekt där ytterligare beredning är nödvändig innan beslut kan fattas. Det gäller förstärkta insatser i glesbygderna, åtgärder inom turism och rekreation, stöd till avloppsreningsanläggningar, vissa åtgärder på energiområdet, insatser i skogsbruket m. m. Jag kommer att föreslå att en *särskild medelsram* på 160 milj. kr. ställs till regeringens förfogande för åtgärder av detta slag. I fråga om dessa insatser vill jag framhålla följande.

De regional- och sysselsättningspolitiska insatserna som görs, både när det gäller stöd till näringslivet och påverkan av den offentliga sektorns lokalisering, når i allmänhet inte ut till de mest glesbygdsbefolkade områdena. Det är därför nödvändigt att vidta åtgärder av speciell karaktär där. De mera generellt inriktade glesbygdsinsatserna kommer jag att ta upp bland de förslag om regionalpolitiken som jag kommer att redovisa senare under våren 1979. Särskilda för Norrbotten anpassade insatser kan därutöver bli nödvändiga.

Vid sidan av de traditionella basnäringarna i Norrbotten har *turism* fått en allt större betydelse för sysselsättningen. Olika turistprojekt har framför allt haft betydelse för utvecklingen i de inre delarna av länet. Förutsättningar skapas nu att fullfölja de turistsatsningar som redan har gjorts i Norrbotten genom ökade möjligheter till stöd till utbyggnad av sådana anläggningar.

För att så god ekonomi som möjligt skall garanteras dels vid de redan befintliga turistanläggningarna, dels vid de ytterligare utbyggnader som kan komma att ske bör stöd lämnas till särskilda samordnade marknadsföringsåtgärder.

Det finns inom energiområdet projekt som är intressanta från såväl energi- som sysselsättningssynpunkt och som bör stödjas. Det gäller bl. a. planerna på utvinning av torv i Norrbotten.

Vidare föreligger förslag om att i Luleå kommun uppföra ett kraftvärmeverk för att utnyttja masugns- och koksgas vid SSAB.

Ytterligare åtgärder som bör finansieras inom den särskilda medelsramen kan komma att aktualiseras.

Genom de omfattande åtgärder som jag nu har redogjort för skapas förutsättningar för att långsiktigt förbättra sysselsättningsläget i Norrbotten. Den fortsatta utvecklingen måste emellertid följas med stor uppmärksamhet bl. a. inom länsplaneringen.

Norrbottendelegationen fortsätter sitt arbete till årets slut. Jag återkommer i samband med mina förslag senare i år om regionalpolitiken till frågan om de utredningsresurser som därefter kan behövas för att få underlag för den framtida sysselsättningspolitiken i Norrbotten.

Statsråden Huss, Wirtén, Tham, Bondestam, Wikström, Enlund och Cars anmäler sina förslag. Anförandena och förslagen redovisas i underprotokoll för industri-, arbetsmarknads-, kommunikations-, utbildnings-, jordbruks- resp. handelsdepartementet.

Statsrådet Wirtén anför

Med hänvisning till vad jag och övriga statsråd har anfört hemställer jag att regeringen i en proposition

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten,

dels föreslår riksdagen att antaga de förslag som jag och övriga föredragande har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition förlägga riksdagen vad här har anförts för de åtgärder och de ändamål som föredragandena har hemställt om.

Regeringen beslutar att de anföranden och förslag som redovisas i underprotokollen bifogas propositionen som bilagorna 1—6.

Bilaga 1

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Föredragande. Statsrådet Huss såvitt avser punkten 2,
Statsrådet Wirtén såvitt avser punkterna 1 och 3,
Statsrådet Tham såvitt avser punkten 4.

Anmälan till proposition om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten

1 Inledning

I slutet av år 1976 tillkallades Norrbottendelegationen (I 1976: 04) för att ta sig an sysselsättningsproblemen i Norrbotten. Arbetet skall enligt direktiven i första hand inriktas på konkreta projekt inom den industriella sektorn samt jord- och skogsbruk. Vidare skall delegationen verka för att eventuella brister i den näringslivsinriktade servicen undanröjs. Arbetet har organiserats i tre arbetsgrupper för frågor som rör industri-, jord- och skogsbruk resp. näringslivsservice. Delegationen har lagt fram en rad förslag till åtgärder som syftar till att främja sysselsättningen i länet. En rapport över delegationens arbete har redovisats under hösten 1978. De förslag delegationen har lagt fram bildar underlag för de förslag som kommer att lämnas i det följande.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i rapporteringen av den årliga uppföljningen och utvärderingen av länsplaneringen beskrivit nuläge och utvecklingstendenser för bl. a. sysselsättningen i länet samt föreslagit en rad åtgärder för att lösa de problem som finns. Även detta material utgör underlag för förslagen i det följande.

2 Industripolitiska åtgärder

2.1 Allmänna utgångspunkter

En huvuduppgift för industripolitiken i Norrbotten är att ge förutsättningar för fortsatt verksamhet i de statliga basindustrierna som sysselsätter ca 70 % av de industrianställda i Norrbotten. Riksdagen har under de senaste åren fattat beslut som har stor betydelse för den fortsatta verksamheten inom basindustrierna i Norrbotten. Jag tänker på bildan-

det av SSAB Svenskt Stål Aktiebolag (prop. 1977/78: 87, NU 1977/78: 45, rskr 1977/78: 198) medelstillskott under år 1978 till Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) (prop. 1977/78: 96, NU 1977/78: 50, rskr 1977/78: 225) och AB Statens Skogsindustrier (ASSI) (prop. 1978/79: 25 bil. 11, NU 1977/78: 16, rskr 1978/79: 122). Regeringen har nyligen lagt fram förslag (prop. 1978/79: 87) om ytterligare medelstillskott till LKAB.

En annan huvuduppgift för industripolitiken i Norrbotten är att bidra till utvecklingen av nya industriföretag i länet. Insatser i sådant syfte sker fortlöpande. Norrlandsfonden som bildades redan år 1961 (prop. 1961: 77, SU 1961: 89, rskr 1961: 233), inrättandet av högskolan i Luleå år 1972 (prop. 1972: 37, UbU 1972: 23, rskr 1972: 173), bildandet av NJA-invest AB (numera Regioninvest i Norr AB) (prop. 1976/77: 125 bil. 12, NU 1976/77: 34, rskr 1976/77: 110) och tillkomsten av den regionala utvecklingsfonden år 1978 (prop. 1977/78: 40 bil. 1, NU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 110) är exempel på andra åtgärder i syfte att stimulera ökat företagande i länet. Av stor betydelse är också Norrbottendelegationens arbete med att skapa sysselsättning i länet.

2.2 Norrlandsfonden

Riktlinjer för Stiftelsen Norrlandsfondens nuvarande verksamhet beslutades av riksdagen år 1976 (prop. 1975/76: 200, NU 1976/77: 7, rskr 1976/77: 50). Norrlandsfonden har till uppgift att främja näringslivet i Norrland. Fonden skall särskilt verka för utveckling och differentiering av den norrländska företagssamheten. Därvid skall fonden, med beaktande av den regionalpolitiska planeringen, stödja etablering och utbyggnad av dels industri som är grundad på norrländska råvaror, dels sådan verksamhet i övrigt som är stödberättigad enligt normerna för det statliga lokaliseringstödet. Fonden skall även ta initiativ till och stödja utredningar och inventeringar som bedöms vara av betydelse för det norrländska näringslivet, samt främja samordning av regional industriell service i Norrland. Vidare skall fonden ta initiativ till och stödja sådant forsknings- och utvecklingsarbete som syftar till att vidareförädla norrländska råvarutillgångar eller som på annat sätt är av betydelse för det norrländska näringslivet.

Stödet till industriell utbyggnad och etablering har hittills varit tyngdpunkten i Norrlandsfondens verksamhet. Det lämnas i regel i form av lån. Stödet till industriellt utvecklingsarbete har under de senaste åren ökat kraftigt. Det lämnas i regel i form av lån med villkorlig återbetalningsskyldighet. Stödet till utredningar och inventeringar samt till forskning lämnas i regel i form av bidrag.

Riksdagen har nyligen beslutat (prop. 1978/79: 25 bil. 11, NU 1978/79: 16, rskr 1978/79: 122) att Norrlandsfonden t. v. under år 1979 skall

fortsätta sin verksamhet enligt tidigare beslutade riktlinjer. Riksdagen utgick därvid från att en pågående utvärdering inom industridepartementet av fondens verksamhet skulle leda till en proposition i frågan under våren 1979. Jag vill vidare erinra om att regeringen i budgetpropositionen 1979 har föreslagit att Norrlandsfonden för verksamheten under år 1979 tillförs ett medelstillskott på 30 milj. kr. (prop. 1978/79: 100 bil. 17 s. 74).

En genomgång av Norrlandsfondens verksamhet som har gjorts inom industridepartementet visar enligt min mening att fonden fyller en viktig uppgift. Genomgången ger därför inte anledning att nu föreslå någon förändring av fondens verksamhet i stort. Förutsättningarna för verksamheten har dock ändrats genom att regionala utvecklingsfonder med möjlighet bl. a. att ge lån med villkorlig återbetalningsskyldighet har inrättats i varje län. Vidare avses inom kort förslag föreläggas riksdagen till utbyggnad av det regionalpolitiska stödet, vilket påverkar också behovet av insatser från Norrlandsfonden. Jag avser därför att inom kort begära regeringens bemyndigande att tillkalla en särskild utredare för att närmare överväga i vilka former insatserna för att främja näringslivet i Norrland bör lämnas. Norrlandsfonden bör mot denna bakgrund fortsätta sin verksamhet även under år 1980 enligt nuvarande riktlinjer. Jag avser att återkomma senare med förslag om i huvudsak oförändrad medelstilldelning till fonden under verksamhetsåret 1980. Jag har härvid utgått från att fonden inom ramen för gällande bestämmelser anpassar sin verksamhet till de ändrade förutsättningarna. Det ankommer på regeringen att om så erfordras besluta om ändringar av Norrlandsfondens stadga i detta syfte.

Norrbottendelegationen har med utgångspunkt i erfarenheterna av det hittills bedrivna arbetet med att utveckla nya företag i Norrbotten och i samverkan med regionala myndigheter, tekniska högskolan i Luleå m. fl. föreslagit en rad åtgärder som syftar till att ta hand om och utveckla produktidéer så att nya företag kan bildas. Bl. a. har föreslagits att högskolan i Luleå skall tillföras särskilda medel för att vid de skilda institutionerna utveckla projekt som kan leda till industriell produktion. Högskolan har arbetat fram ett program för regional utvecklingsverksamhet. Programmet omfattar bl. a. utveckling av produktidéer inom arbetsmiljöområdet. Att genomföra programmet beräknas kosta ca 3 milj. kr. per år under tre år.

Utveckling av produktidéer vid högskolan i Luleå på i huvudsak det sätt som har föreslagits, ser jag som ett viktigt komplement till de åtgärder som tidigare har beslutats för att främja utvecklingen av nya industriföretag i Norrbotten. Jag finner det emellertid naturligt att projekt som skall stödjas prövas av ett organ som har erfarenhet av industriellt utvecklingsarbete. Norrlandsfonden har sådan erfarenhet och kan dessutom med sina ordinarie resurser stödja företagsutveckling och

forskning. Jag förordar därför att ytterligare 9 milj. kr. anvisas Norrlandsfonden på statsbudgeten för budgetåret 1979/80 för att ge fonden möjlighet att under perioden 1979/80—1981/82 stödja industriella utvecklingsprojekt vid i första hand högskolan i Luleå. Anslaget Medelstillskott till Norrlandsfonden bör därför tas upp med 39 milj. kr. nästa budgetår.

Enligt vad jag har inhämtat avser olika regionala institutioner att gemensamt bilda en stiftelse för att utveckla till färdiga industriprodukter de produktidéer som högskolan tar fram.

2.3 Regioninvest i Norr AB

Riksdagen beslöt år 1977 (prop. 1976/77: 125, NU 1976/77: 40, rskr 1976/77: 345) om medelstillskott till Statsföretag AB för att finansiera bildandet av ett till Norrbottens Järnverk AB (NJA) knutet investmentbolag. Bolaget som numera heter Regioninvest i Norr AB (Regioninvest) tillfördes 25 milj. kr., varav 3 milj. kr. i aktiekapital och 2 milj. kr. i reservfond, samt 20 milj. kr. i aktieägartillskott från NJA. Medelstillskottet föranleddes av den regionala obalansen och det besvärliga sysselsättningsläget i Norrbottens län samt av beslutet att skjuta Stålverk 80-projektet på framtiden.

Bolaget har till uppgift att stimulera industriell utveckling i Norrbottens län. Det började sin verksamhet under slutet av år 1977 och har i första hand sökt efter utvecklingsbara företag i syfte att öka verksamhetens omfattning genom lämpligt stöd. Bolaget har också sökt nya produkter som kan tillverkas i befintliga eller nya företag.

Bolagets engagemang (exkl. borgen) och nedlagda kostnader (exkl. löner till bolagets anställda) t. o. m. 15 november 1978 uppgår till 8,7 milj. kr. Därtill kommer borgensförbindelser på 13,5 milj. kr. Omkostnadsbudget (exkl. projekt) för år 1979 uppgår till 3,3 milj. kr. Närmare 200 personer är på skilda sätt berörda av bolagets verksamhet.

Regioninvest har i skrivelse den 17 augusti 1978 redovisat vissa erfarenheter av den bedrivna verksamheten. Enligt bolaget har det inte funnits förutsättningar att flytta industriell verksamhet från andra delar av landet till Norrbotten. Bolaget har därför främst inriktat sig på att söka nya produkter som kan tillverkas i Norrbotten samt att stödja företag som finns i länet.

Bolaget framhåller vidare att det ofta inte varit möjligt att finna en partner som är villig att bli majoritetsdelägare på vanliga affärsmässiga villkor för tillverkning av nya produkter. Regioninvest har därför ofta tvingats bli ensamägare för att kunna starta ny verksamhet.

Regioninvest skall enligt sina riktlinjer främja sysselsättningen i hela Norrbotten. Hittills har verksamheten dock främst rört området nära kusten. Detta kan förklaras av att Regioninvest har skapats med särskild

uppgift att medverka till att lösa problem i samband med uppskjutandet av Stålverk 80. Ökade resurser krävs enligt bolaget för att det mera aktivt skall kunna arbeta med länet som helhet. Bolaget föreslår vidare i skrivelsen att det egna kapitalet ökas till totalt 125 milj. kr. vari inräknas nuvarande tillgångar på 25 milj. kr.

Regioninvest har gjort betydande insatser i vissa företag för att inte befintliga arbetstillfällen skall försvinna till följd av bristande finansiella eller andra förutsättningar. Förhandlingar pågår enligt vad jag erfarit om engagemang i ett antal företag som arbetar som underleverantörer till LKAB.

I betänkandet (SOU 1978: 85) Statligt företagande i samhällets tjänst föreslås att Regioninvest ges ökade resurser och att vissa förändringar sker i verksamheten. Betänkandet remissbehandlas f. n.

Enligt min uppfattning har Regioninvest, under den relativt korta tid bolaget verkat, gjort värdefulla insatser för att stimulera den industriella utvecklingen i Norrbotten. Att verksamheten under rådande besvärliga konjunkturläge till stor del har inriktats på att trygga sysselsättningen i befintliga företag anser jag vara väl motiverat.

Ett investmentbolag som Regioninvest är ett naturligt instrument i regionalpolitiken i regioner där nya företag måste utvecklas. Regioninvest har också svarat för företagsbildningar som har varit en följd av produktutvecklingen vid högskolan i Luleå inom projektet Verkstäder i Norr. En sådan funktion behövs även i framtiden som en naturlig fortsättning av arbetet i den stiftelse som jag har nämnt i det föregående. Fortsatt verksamhet vid Regioninvest förutsätter emellertid medelstillskott.

Jag beräknar Regioninvests medelsbehov till 75 milj. kr. t. o. m. utgången av år 1981. Jag förordar att detta belopp anvisas på statsbudgeten för budgetåret 1979/80. Medlen, som bör tillföras Regioninvest i form av ägartillskott från Statsföretag AB, bör användas för ägar-engagemang, rörelsekapital, borgensförbindelser, förlusttäckning samt för Regioninvests administration.

Medelstillskottet bör ge bolaget goda möjligheter att i enlighet med ursprungliga riktlinjer främja sysselsättningen i hela Norrbottens län. Jag utgår från att styrelsen får en god förankring i länet. De utökade resurserna bör vidare ge utrymme för Regioninvest att söka finna ersättning i Gällivare för den sysselsättning som försvinner genom avvecklingen av AB Eisers verksamhet där. Jag har i övrigt med tillfredsställelse noterat att Statsföretag i skrivelse den 9 februari 1979 har förklarat sig villigt att med centrala resurser stödja den fortsatta verksamheten inom Regioninvest.

Verksamheten bör utvärderas så att underlag för beslut om företagets vidare verksamhet finns före utgången av år 1981.

Statliga insatser genom investmentbolag sker f. n. i olika former och

med delvis olika syften. Jag avser att senare återkomma med förslag om statliga investmentbolag som medel för att främja nyetablering och sysselsättning.

2.4 Utvecklingsfonden i Norrbottens län

Sedan den 1 juli 1978 finns i varje län en regional utvecklingsfond. Fonderna, som har övertagit de förutvarande företagareföreningarnas verksamhet, är stiftelser med staten och resp. landstingskommun som huvudmän. Riktlinjerna för fondernas verksamhet beslutades av riksdagen år 1977 (prop. 1977/78: 40 bil. 1, NU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 110). Fondernas huvuduppgift är att genom kreditverksamhet och företagservice främja småföretagens utveckling.

Strukturförändringarna inom basnäringarna i Norrbotten har medfört minskad sysselsättning både hos storföretag i de direkt berörda näringarna och hos småföretag som t. ex. i egenskap av underleverantörer är beroende av de större företagen. Särskilda stödåtgärder bör nu vidtas som syftar till att dels avhjälpa sysselsättningsproblem i småföretagen, dels stimulera utveckling av småföretag, så att de kan öka sin sysselsättning. Med hänsyn till de problem företagen f. n. har i malmfältskommunerna är insatser där speciellt angelägna. Det är angeläget att utvecklingsfonden i sin verksamhet ägnar uppmärksamhet åt problemen i detta område.

2.5 Marknadsföringsåtgärder

Genom de åtgärder som jag nyss har redogjort för ökar förutsättningarna att etablera och utveckla företag i Norrbotten. Statsföretag har i skrivelse den 9 februari 1979 aktualiserat särskilda åtgärder i fråga om marknadsföring av produkter från enskilda och statliga företag i bl. a. Norrbotten. Förslaget innebär att Statsföretag skall bilda eller förvärva ett marknadsföringsbolag. Ett sådant företag avses samordna försäljning från flera mindre tillverkare vid stora leveranser till kunder i Sverige och utomlands. Företaget skulle också med sin kunskap om olika marknader kunna förmedla uppslag till nya produkter som kan tillverkas vid företag i sysselsättningssvaga regioner.

Jag delar uppfattningen att ett företag av detta slag utgör en väsentlig förstärkning av näringslivet i Norrbotten. Statsföretag bör därför ges möjlighet att förvärva eller bilda ett dylikt bolag.

För att företaget skall kunna få tillräcklig styrka och kunna erbjuda ett brett sortiment av produkter — såväl konsument- som industriprodukter — kan dess verksamhet inte begränsas till Norrbotten. Företaget bör emellertid under en försöksperiod under två år ägna särskild uppmärksamhet åt företag i Norrbotten. Resultatet av försöksverksamheten får visa om verksamhetens inriktning därefter skall ändras. Statsföretag

behöver ett medelstillskott på 20 milj. kr. för genomförandet av projektet. Dessa medel bör anvisas under ett särskilt anslag, benämnt Medelstillskott till Statsföretag AB för vissa marknadsföringsåtgärder, på statsbudgeten för budgetåret 1979/80. Jag beräknar 20 milj. kr. för ändamålet.

2.6 Medel till SSAB

Stål- och gruvindustrin har länge utgjort basen för Norrbottens utveckling. Även om de senaste åren har medfört svårigheter för dessa näringar får det förutsättas att de även fortsättningsvis kommer att spela en betydande roll för befolkning och näringsliv i Norrbotten. Regeringen har nyligen föreslagit att 835 milj. kr. skall ställas till LKAB:s förfogande för finansiell rekonstruktion samt för att täcka förluster och trygga sysselsättningen vid företaget (prop. 1978/79: 87).

Genom bildandet av SSAB har skapats förutsättningar för en tryggad sysselsättning på hög nivå i Luleå. Generaldirektör Bertil Rehnberg erhöi i juni 1978 i uppdrag att utreda tidigareläggning av vissa investeringar vid SSAB för att mildra de sysselsättningsproblem som kan följa av ofrånkomliga rationaliseringar inom företaget. Som ett resultat av detta har föreslagits att ge ett lån till SSAB för aktieteckning tillsammans med Luleå kommun i ett bolag som skall uppföra ett kraftvärmeverk. Kraftvärmeverket kan för framställning av kraft utnyttja masugns- och koksgas vid SSAB.

Jag finner det angeläget att kraftvärmeverket i Luleå kommer till stånd. Om särskilda medel behöver anvisas för statens kostnader bör dessa tas ur den särskilda medelsram för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbotten, som statsrådet Wirtén kommer att lägga fram förslag om i det följande.

2.7 Åtgärder på mineralområdet

Utnyttjandet av landets naturresurser kommer även i framtiden att ha stor betydelse för välfärdsutvecklingen i Norrbotten, i synnerhet gäller detta i inlandet. Det är därför av stor vikt att en fortsatt kraftig satsning sker inom bl. a. mineralområdet i Norrbotten.

Statens insatser för mineralprospektering i Norrbotten har under många år varit mycket betydande. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har utfört prospektering i större omfattning sedan början av 1920-talet. Staten har vid flera tillfällen genomfört speciella prospekteringssatsningar, bl. a. den s. k. järnmalmsinventeringen åren 1963—1973. Sedan år 1975 svarar nämnden för statens gruvegendom för huvuddelen av den statliga prospekteringen genom bl. a. uppdrag till SGU. På regeringens uppdrag upprättade nämnden under år 1978 tillsammans

med berörda intressenter, huvudsakligen LKAB och Boliden Metall AB, en särskild plan för prospekteringen i Norrbotten. För innevarande budgetår disponerar nämnden ca 12 milj. kr. för sin prospektering i Norrbotten. Verksamheten bedöms få ungefär samma omfattning under nästa budgetår.

Mineralprospekterings betydelse för Norrbotten har under år 1978 ytterligare förstärkts genom att delar av SGU då har lokaliserats till Luleå. F. n. sysselsätts ca 160 personer vid Luleåkontoret varav en stor del arbetar med prospektering i Norrbotten.

I Jokkmokks kommun behövs arbetstillfällen inte minst genom att den pågående kraftverksutbyggnaden successivt avslutas. Nämnden för statens gruvegendom har föreslagit ett särskilt prospekteringsprojekt för Jokkmokks kommun. Projektet skall dels skapa omedelbar sysselsättning genom prospekteringsarbete, dels på sikt kunna leda till varaktig sysselsättning inom mineralindustrin. Nämnden har utarbetat ett totalundersökningsprogram för kommunen i syfte att både maximera de direkta sysselsättningseffekterna och att sprida sysselsättningen över tiden. Enligt de ursprungliga planerna skulle projektet omfatta fem år och kosta ca 60 milj. kr. Med hänvisning till sysselsättningsläget i Jokkmokk förordar jag att ett särskilt anslag av 40 milj. kr. för denna verksamhet anvisas till nämnden på statsbudgeten för budgetåret 1979/80.

Arbetet bör enligt min mening läggas upp så att en utvärdering av verksamheten kan ske efter två år. Under denna period räknar jag med att prospekteringen kommer att sysselsätta ca 60 personer.

Styrelsen för teknisk utveckling (STU) har under senare år kraftigt ökat satsningarna på det prospekteringstekniska området. Särskild uppmärksamhet ägnas åt geofysiska prospekteringssystem i syfte att öka informationsutbytet och anpassa metoderna till nya prospekteringsobjekt. Vidare planeras utveckling av automatiska analysinstrument för att sänka kostnaderna vid prospektering samt systemutveckling för rationell bearbetning och presentation av prospekteringsinformation. Av STU:s anslagsframställning för budgetåret 1979/80 framgår vidare att STU på längre sikt planerar en samlad större satsning inom området djupprospektering. Med sikte på en breddning av svensk mineralindustri och förbättrad resurshushållning avses särskild uppmärksamhet ägnas åt fullprospektering, där syftet är att värdera ett tillvaratagande av alla mineralråvaror inom ett undersökningsområde. I avvaktan på mineralpolitiska utredningens förslag planeras för budgetåret 1979/80 intensifierade förberedelser för ett insatsområde, bl. a. gällande utrustning och system för borrhning och borrhålsmätning.

Norrbottendelegationen har föreslagit att en forskningsstation i gruvbrytning inrättas med lokalisering till Luossavaara i Kiruna. Vid stationen skall nya systemlösningar för brytning och uppföring av malm till markytan utvecklas och prövas i syfte att sänka kostnaderna för

underjordsbrytning. Delegationen poängterar att gruvnäringens betydelse sträcker sig även utanför själva gruvindustrin. Den svenska gruvutrustningsindustrin baseras till stor del på erfarenheter från svensk gruvhantering. Mätt i saluvärde är denna industri större än själva gruvindustrin.

Forskningsstationen skulle innebära att ett unikt samarbete kan etableras mellan LKAB, högskolan i Luleå och mekaniska industrier i Norr- och Västerbotten med syfte att få fram billiga och bra brytnings-system i gruvorna och utveckla för dessa anpassad mekanisk utrustning. Projektet kan påbörjas omedelbart och beräknas under första året sysselsätta 44 och året därefter 55 personer. Forskningsprojektet löper under fem år, varefter en utvärdering skall göras. Kostnaden för fem år uppskattas av delegationen till 46 milj. kr. varav 25,5 milj. kr. faller under de första två åren. På sikt beräknas projektet kunna skapa stadigvarande och ökande sysselsättning framför allt i de mekaniska industrier som deltar i projektet.

Delegationen föreslår att regeringen uppdrar åt STU att starta förhandlingar om att bilda en stiftelse för verksamheten. Delegationen föreslår vidare att staten skjuter till hela stiftelsekapitalet och att detta sker i så god tid att verksamheten vid forskningsstationen kan starta den 1 juli 1979.

Jag instämmer i delegationens förslag att en särskild stiftelse bör bildas. Stadgarna för stiftelsen bör fastställas av regeringen. Styrelsen bör utses av staten genom STU och innehålla företrädare för bl. a. gruvindustrin och högskolan. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag om ett uppdrag till STU att i samråd med gruvindustrin utarbeta förslag till stadgar och forskningsprogram för verksamheten. Jag beräknar kostnaderna under en treårsperiod till 35 milj. kr. inkl. eventuella driftsförluster. Jag har räknat med att inga ytterligare medelstillskott skall krävas över statsbudgeten efter denna period. Jag förordar alltså att 35 milj. kr. anvisas under ett reservationsanslag, benämnt Forskningsstation i gruvbrytning, nästa budgetår.

Norrbottendelegationen har vidare föreslagit att en projektgrupp benämnd mineraltekniskt utvecklingscentrum organiseras under STU. Detta centrum skulle lokaliseras till Luleå. Förslaget grundar sig på en utredning som på delegationens uppdrag genomförts vid högskolan i Luleå. Något avgörande hinder torde inte finnas för att organisera den föreslagna projektgruppen. Förslaget har dock begränsad räckvidd och omfattar endast s. k. industrimineral. För att närmare utreda konsekvenserna och alternativa stödinsatser remissbehandlas f. n. delegationens förslag av berörda myndigheter samt av mineralpolitiska utredningen.

Det finns ytterligare mineralprojekt som kan bli av betydelse för sysselsättningen i Norrbottens inland. Ett projekt som diskuteras är en försöksanläggning för utvinning av industrimineral i Aitik.

2.8 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har anfört beträffande Norrlandsfondens verksamhet under år 1980,
2. till *Medeltillskott till Norrlandsfonden* för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till prop. 1978/79: 100 med 9 000 000 kr. höjt reservationsanslag av 39 000 000 kr.,
3. till *Medeltillskott till Statsföretag AB för finansiering av Regioninvest i Norr AB* för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 75 000 000 kr.,
4. till *Medeltillskott till Statsföretag AB för vissa marknadsföringsåtgärder* för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,
5. till *Prospektering i Jokkmokks kommun* för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 40 000 000 kr.,
6. till *Forskningsstation i gruvbrytning* för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 35 000 000 kr.

3 Regionalpolitiska insatser

3.1 Regionalpolitiskt stöd

Det regionalpolitiska stödet spelar stor roll i strävandena att underlätta en nödvändig differentiering av näringslivet. Regionalpolitiskt stöd har hittills lämnats med ca 600 milj. kr. till företag i Norrbotten. De företag som har fått stöd har ökat sin personal med ca 2 700 personer.

Sysselsättningsutredningen (A 1974: 02) föreslår i sitt betänkande (SOU 1978: 62) Regionalpolitiska stödformer och styrmedel nya regler för regionalpolitiskt stöd. Reglerna torde innebära väsentligt ökade möjligheter att genomföra sysselsättningskapande projekt i de mest sysselsättningsvaga delarna i Norrbotten. Jag avser att återkomma till frågan senare under våren.

År 1977 beslöt riksdagen att lokaliseringstöd skulle kunna lämnas enligt offertprincipen (prop. 1976/77: 100 bil. 17 s. 88, AU 1976/77: 23, rskr 1976/77: 296). Det innebär att det företagsekonomiska intresset kan förenas med det samhällsekonomiska genom att staten på offert från ett företag betalar särskild ersättning till företaget för att det vidtar åtgärder i regionalpolitiskt syfte, som staten önskar att företaget skall göra. Beslutet innebär att metoden fick användas bl. a. i samband med

ansträngningarna att förbättra sysselsättningsmöjligheterna i Norrbotten. För verksamheten fastställdes en ram på 40 milj. kr. Hittills har endast en mindre del av ramen utnyttjats.

Svårigheterna att uppnå avsedd sysselsättningseffekt med övriga regionalpolitiska medel motiverar att offertförfarandet utnyttjas på ett mera systematiskt sätt än hittills. Överläggningar har därför inletts med Sveriges industriförbund i syfte att erbjuda ett antal större företag att lämna offerter för etablering av nya arbetstillfällen i Norrbotten.

Norrbottendelegationen fortsätter sitt arbete till årets slut. Jag återkommer inom kort vid min anmälan av förslag om regionalpolitiken till frågan om de utredningsresurser som därefter kan behövas för att få underlag för den framtida sysselsättningspolitiken i Norrbotten.

3.2 Särskilda glesbygdsinsatser

De regional- och sysselsättningspolitiska insatserna som görs, både när det gäller stöd till näringslivet och påverkan av den offentliga sektorns lokalisering, når i allmänhet inte ut till de mest glesbefolkade områdena. Det är därför nödvändigt att vidta åtgärder av speciell karaktär där.

Stöd utgår f. n. dels i form av stöd till hemarbete och dels till de regionala utvecklingsfonderna för genomförande av speciella projekt i syfte att främja företagsamhet i glesbygder. I tolv kommuner i inre stödområdet pågår försöksverksamhet med intensifierade kommunala sysselsättningsinsatser (IKS) med syfte att i första hand ge sysselsättning åt äldre lokalt bundna personer inom det inre stödområdet. Särskilt stöd till lantbruksföretag lämnas till lantbruksföretag och verksamhet som kan bedrivas i kombination med sådant företag enligt förordningen (1978: 465) om stöd till lantbruksföretag i vissa glesbygder. Stöd kan utgå även till investering i byggnad som är avsedd att uthyras till allmänheten genom korttidsupplåtelse. Vidare lämnas stöd till skärgårdsföretag för att främja tillkomsten och utveckling av företag i skärgårdarna enligt förordningen (1976: 208) om statligt stöd till skärgårdsföretag. Samarbetet sker också mellan de nordiska grannländerna i syfte att förbättra gränsbefolkningens levnadsförhållanden.

Som komplettering av de glesbygdsåtgärder som f. n. vidtas föreslår jag att särskilda medel ställs till länsstyrelsens förfogande för att användas till bl. a. stöd för olika former av kombinationssysselsättningar i länets mest utpräglade glesbygder. Stöd bör även kunna utgå till andra företag, t. ex. småindustri och hantverk enligt vad som gäller för skärgårdsstödet. Jag har räknat in kostnaderna för dessa insatser i den särskilda medelsram för sysselsättningsfrämjande åtgärder som enligt vad jag förordar i det följande bör stå till regeringens disposition.

De mera generellt inriktade glesbygdsinsatserna kommer jag att anmäla inom kort. Jag kommer därvid att föreslå att väsentligt ökade re-

surser skall kunna ställas till länsstyrelsernas förfogande för sysselsättningsstöd i glesbygdsområden.

3.3 Medelsram till regeringens disposition

Som redan har framgått och som kommer att framgå i det följande finns det en rad projekt som har betydelse för sysselsättningsutvecklingen i Norrbotten och som bör genomföras men som inte är tillräckligt förberedda för att beslut skall kunna fattas nu. Det gäller utvinning av torv i Norrbotten, kraftvärmeverk i Luleå, särskilda åtgärder i glesbygderna, insatser inom turism och rekreation, byggande av avloppsreningsverk, åtgärder inom skogsbruket m. m. För dessa insatser bör finnas en särskild medelsram, som bör stå till regeringens disposition för senare fördelning. Jag förordar att 160 milj. kr. anvisas för ändamålet under ett särskilt anslag för budgetåret 1979/80 benämnt Bidrag till sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län.

3.4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län* för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 160 000 000 kr.

4 Insatser på energiområdet

4.1 Inledning

För att stimulera sysselsättningen i Norrbotten har regeringen vid skilda tillfällen tidigare beslutat att tidigarelägga vissa planerade arbeten inom länet hos statens vattenfallsverk. Under budgetåret 1977/78 beslutades således att arbeten för en kostnad av närmare 9 milj. kr skulle tidigareläggas. Under budgetåret 1978/79 har hittills tidigarelagts arbeten för en kostnad av drygt 600 000 kr. De tidigarelagda arbetena har medfört sysselsättning motsvarande 30—40 årsverken.

I vattenfallsverkets investeringsram för innevarande budgetår (prop. 1977/78: 116, NU 1977/78: 67, rskr 1977/78: 340) har kostnaderna för pågående arbeten i Norrbotten beräknats till närmare 200 milj. kr. Dessa arbeten ger sysselsättning åt ca 900 personer inom länet under budgetåret.

Enligt förslaget till investeringsram för vattenfallsverket för budgetåret 1979/80 (prop. 1978/79: 115 bil. 1 s. 319) avser verket under nästa budgetår att i Norrbotten bedriva utbyggnadsarbeten i anslutning till be-

fintliga kraftverk i Lule älv motsvarande en investeringskostnad av ca 180 milj. kr. och därigenom sysselsätta 800—900 personer i länet.

För drift m. m. av anläggningarna i Norrbotten sysselsätter verket dessutom 700 personer.

4.2 Vattenkraftsutbyggnader

Ytterligare bidrag till sysselsättningen i Norrbotten skulle kunna ske genom att tidigarelägga vissa vattenkraftsutbyggnader. Möjligheterna härför är emellertid begränsade dels genom de av riksdagen fastlagda riktlinjerna i den fysiska riksplanningen för vattendrag i norra Svealand och Norrland (prop. 1977/78: 57, CU 1977/78: 9, rskr 1977/78: 100), dels av att prövningen enligt vattenlagen (1918: 523) av aktuella utbyggnadsprojekt tar tid och påverkar tidpunkten för byggstart. En genomgång av potentiella utbyggnader i Norrbotten har emellertid skett i syfte att klarlägga vilka som skulle kunna komma i fråga för byggstart under de närmaste åren.

Den enda tillkommande utbyggnad i Norrbotten som hittills har behandlats av vattendomstol är Sädva kraftstation i övre delen av Skellefteälven. Prövning av företagets tillåtlighet ankommer på regeringen. Utbyggnaden medför visst intrång i Pieljekaise nationalpark och frågan måste underställas riksdagen. I sin anmälan till prop. 1978/79: 115 (bil. 2) kommer chefen för jordbruksdepartementet senare denna dag att föreslå att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att göra erforderligt intrång i nationalparken för att utbyggnaden skall kunna genomföras. Enligt vad jag har inhämtat av statens vattenfallsverk kan byggnadsarbete för denna kraftstation, under förutsättning av att riksdagen så medger, påbörjas tidigast under år 1980 och slutföras under år 1982. Behovet av arbetskraft för utbyggnaden beräknas uppgå till ca 440 årsverken eller medföra sysselsättning för i medeltal 175 personer.

Prövning enligt vattenlagen är vidare nära förestående för ytterligare två utbyggnader, nämligen dels en komplettering av Vietas kraftstation i Luleälven med ytterligare en tillloppstunnel, dels utförande av damm och sänkningskanal vid Jaurekaska nedströms Vietas kraftstation. Arbena med de båda utbyggnaderna uppges kunna inledas år 1981 resp. år 1982 och vara slutförda år 1985, allt under förutsättning att projekten bedöms vara tillåtliga enligt vattenlagen och att prövningsförfarandet inte tar onormalt lång tid. Tillloppstunneln vid Vietas beräknas medföra arbetsinsatser motsvarande 600 årsverken och sänkningskanalen vid Jaurekaska 125 årsverken.

På något längre sikt kan det också bli aktuellt med utbyggnad vid Bergnäs, Slagnäs och Malån i Skellefteälven och i övre delen av Råne älv. Dessa projekt är f. n. inte närmare utredda och utbyggnaderna kan inte ske förrän tidigast under senare delen av 1980-talet.

Utöver de utbyggnader som jag nu har redovisat, vilka tillsammans skulle kunna ge ett årligt energitillskott av ca 400 GWh,¹ är det också möjligt att utföra s. k. effektutbyggnader i ett antal befintliga vattenkraftstationer i Norrbotten. Härmed menas sådana om- och tillbyggnader som gör det möjligt att öka effektuttaget i stationerna när så erfordras för att möta belastningstoppar i kraftnätet men som däremot inte ger något energitillskott räknat över en längre tidsperiod. Vattenfallsverket projekterar f. n. för effektutbyggnader vid tre kraftstationer i Lule älv, nämligen Porsi, Laxede och Messaure kraftstationer. Möjligheter finns vidare att installera ytterligare effekt i Vargfors och Gallejaure kraftstationer i Skellefteälven. Effektutbyggnaderna i Luleälven skulle kunna inledas år 1981 och slutföras år 1985 medan de i Skellefteälven inte beräknas kunna komma till stånd förrän tidigast år 1983 och vara klara år 1986. Även för dessa utbyggnader måste en reservation göras för utfallet av vattenlagsprövningen. Tillsammans har de effektutbyggnader som jag här har nämnt beräknats medföra en sysselsättning motsvarande ca 1 500 årsverken.

Av de tre energiutbyggnader som jag här har redovisat kan man preliminärt räkna med att Sädva kraftstation och sänkningskanalen vid Jaurekaska kan genomföras som sedvanliga investeringsprojekt inom ramen för vattenfallsverkets investeringsprogram utan särskilda insatser. Utbyggnaden av tillloppstunneln i Vietas medför däremot mycket höga kostnader i förhållande till det energitillskott som erhålls. Mycket talar för att den inte kan komma till utförande i det tidsperspektiv jag här har redovisat med mindre än ett särskilt medeltillskott anvisas över statsbudgeten.

En utbyggnad av Vietas kraftstation med ytterligare en tillloppstunnel med början år 1981 skulle vara av stor betydelse för Jokkmokksregionens sysselsättning. Arbetena skulle kunna föras in i vattenfallsverkets investeringsverksamhet så att arbetskraft som annars blir övertalig kan beredas sysselsättning inom projektet. Den ofrånkomliga nedgången i sysselsättning inom vattenkraftutbyggnaderna i Norrbotten skulle därmed kunna ske i långsammare takt än vad som annars blir fallet. Jag anser därför att arbetena med att komplettera Vietas kraftstation med ytterligare en ny tillloppstunnel, under förutsättning av att utbyggnaden är tillåtlig enligt vattenlagen, bör genomföras snarast möjligt.

För övriga utbyggnader saknas f. n. underlag att bedöma om och hur stor subvention som skulle krävas för att genomföra dem enligt de tidsplaner som jag har redovisat. Beträffande effektutbyggnaderna kan man emellertid konstatera att det inom det svenska kraftsystemet knappast kommer att behövas effektillskott förrän en bit in på 1990-talet. Om utbyggnaderna av sysselsättningskäl skall komma till utförande tidigare

¹ 1 GWh (gigawattimme) = 1 milj. kilowattimmar.

kommer en betydande andel av kostnaderna att behöva finansieras genom särskilda medelstillskott.

Det saknas således förutsättningar för att redan nu ta ställning till dessa utbyggnader. Starka skäl talar emellertid för att projekten bör förberedas så att möjlighet föreligger att tidigarelägga dem om det bedöms lämpligt från sysselsättningssynpunkt. För att få fram ett underlag som gör det möjligt att ta ställning till om och när det skall ske avser jag föreslå regeringen att ge vattenfallsverket i uppdrag att närmare belysa förutsättningarna härför.

4.3 Utvinning av torv

Vid min anmälan till prop. 1978/79: 115 om riktlinjer för energipolitiken tidigare denna dag har jag framhållit betydelsen av landets stora torvtillgångar och att aktiva insatser görs för att utnyttja torven i energiförsörjningen. Insatserna inom torvområdet bör inledningsvis i stor utsträckning göras i norra delen av Sverige.

Statens vattenfallsverk har fått i uppdrag av regeringen att utreda förutsättningarna för att uppföra några torveldade kraftvärmeverk eller värmeverk i de fyra nordligaste länen. Jag kommer senare att föreslå att inriktningen bör vara att några sådana anläggningar skall komma till stånd. Utvinning av torv i dessa områden bör därför också ske.

Kapitalkostnader och andra driftskostnader än bränslekostnader är högre för torveldade anläggningar än för oljeeldade anläggningar. F. n. saknas fullständigt underlag för att bedöma de totala kostnaderna för att utvinna torv. Enligt vissa beräkningar ligger de dock högre än priset för motsvarande mängd olja. Det är likväl angeläget av såväl energipolitiska som sysselsättningsskäl att torv produceras i Norrbotten. Särskilt statligt stöd till torvvinning bör utgå så att de merkostnader täcks som kan uppkomma för torvbaserad kraft- eller värmeproduktion jämfört med motsvarande oljebaserade alternativ enligt de bedömningar som nu kan göras. Kostnaderna härför bör belasta den särskilda medelsram för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbotten som statsrådet Wirtén nyss har förordat.

4.4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen

bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört beträffande vattenkraftsutbyggnader och utvinning av torv i Norrbottens län.

Bilaga 2

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Föredragande: statsrådet Wirtén

Anmälan till proposition om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten

Samhällets arbetsmarknadspolitiska medel har stor betydelse för att hjälpa de enskilda människor som drabbas av arbetslöshet eller undersysselsättning. Sysselsättningsläget i Norrbotten har under de senaste åren motiverat betydande arbetsmarknadspolitiska insatser i länet.

Chefen för kommunikationsdepartementet kommer senare denna dag att behandla frågan om insatser i form av tidigareläggning av främst större projekt. Det finns därutöver en rad mindre projekt som kan komma till utförande som beredskapsarbeten. Det gäller såväl statliga som kommunala investeringar. Bland projekten kan nämnas avloppsreningsanläggningar, dikningsarbeten, naturrastplatser och långtidsparkeringar m. m. utefter vägen mellan Kiruna och Riksgränsen, investeringar vid LKAB och SSAB samt skilda slag av arbeten inom den statliga tjänstesektorn.

Utöver vad som faller på Norrbottens län vid fördelning på sedvanliga grunder av de reguljära anslagen till beredskapsarbeten förordar jag att länet tilldelas särskilda medel för sådana arbeten att fördelas av länsarbetsnämnden i samråd med länsstyrelsen. Länsarbetsnämnden bör tillämpa samma regler i fråga om bidragets storlek i enskilda fall m. m. som gäller för beredskapsarbeten i övrigt. Jag förordar att utöver vad som har föreslagits i budgetpropositionen 1979 (prop. 1978/79: 100 bil. 15 s. 8) 175 milj. kr. anvisas för detta ändamål nästa budgetår under anslaget Sysselsättningskapande åtgärder.

Förslag har förts fram om att inrätta en särskild servicecentral för statsverken i Kiruna eller Gällivare. En sådan central skulle kunna ta sig an större arbeten från ämbetsverken ifråga om utskrivning/ordbehandling, tryckning, statistikbearbetning m. m.

Jag avser att låta närmare utreda förutsättningarna för att inrätta en servicecentral av detta slag med lokalisering till malmfälten i Norrbotten.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1979/80 under tolfte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till prop. 1978/79: 100 med 175 000 000 kr. höjt reservationsanslag av 1 708 000 000 kr.

Bilaga 3

Utdrag
KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Föredragande: statsrådet Bondestam

Anmälan till proposition om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten

På vägsidan uppgick den ordinarie byggnadsverksamheten år 1978 på statsvägnätet till ca 105 milj. kr. i Norrbottens län. För år 1979 har budgeterats en verksamhet för ca 60 milj. kr. I dessa belopp ingår 60 milj. kr. resp. 10 milj. kr. i form av tidigareläggningar av vägobjekt som regeringen vid skilda tillfällen har beslutat om för att bereda ökad sysselsättning i länet. Vägverket har tillsammans med arbetsmarknadsmyndigheterna vidare under en följd av år svarat för betydande sysselsättningsinsatser genom vägbyggande i länet. Hittills beslutade beredskapsarbeten för vägbyggande under budgetåret 1978/79 uppgår till ca 65 milj. kr. Jag vill här också erinra om den sysselsättningseffekt som den pågående utbyggnaden av vägen Kiruna—Riksgränsen ger.

De gångna årens väginvesteringar i Norrbottens län har medfört att stora förbättringar har kunnat göras på vägnätet. Den ökade framkomlighet och trafiksäkerhet som därvid har uppnåtts har haft stor betydelse för de boendes möjligheter att nå en utökad arbetsmarknad och kvalificerad service. Det finns f. n. möjlighet att tidigarelägga en rad planerade statliga och statskommunala väg- och gatuobjekt samt olika trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder av hög angelägenhetsgrad. Jag förordar att en sådan tidigareläggning av åtgärder sker på det statliga vägnätet till en kostnad av ca 60 milj. kr. och på det statskommunala väg- och gatunätet till en kostnad av ca 42 milj. kr. Av det sistnämnda beloppet utgör det statliga bidraget 95 % eller 40 milj. kr. Totalt kan inom vägsektorn beredas sysselsättning motsvarande ca 4 500 årsverken.

Vad avser statsvägnätet hänför sig kostnadsmässigt en stor del av den förordade tidigareläggningen eller ca 20 milj. kr. till åtgärder på eller i anslutning till väg E 4. Även på det statskommunala väg- och gatunätet kommer en kraftig insats att kunna göras i Luleå på väg E 4. I övrigt kan på det statskommunala väg- och gatunätet åtgärder i större omfattning utföras i Bodens och Piteå kommuner.

Under anslagen Byggnad av statliga vägar och Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator bör alltså på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisas 60 resp. 40 milj. kr.

Statens järnvägars (SJ) investeringar i byggnader, spårstandard och andra fasta anläggningar inom Norrbottens län beräknas omfatta ca 24 milj. kr. innevarande budgetår.

Härtill kommer medel från arbetsmarknadsverket om ca 31 milj. kr. för beredskapsarbeten och tidigarelagda investeringar, bl. a. linjeomläggningar på norra stambanan mellan Älvsbyn och Boden.

Inom SJ:s verksamhetsområde finns enligt vad jag har erfarit olika projekt inom Norrbottens län som kan främja sysselsättningen. Bl. a. har förslag förts fram om olika upprustnings- och ombyggnadsåtgärder på malmbanan. Det saknas emellertid underlag för ett ställningstagande nu till dessa åtgärder. Regeringen har därför gett SJ i uppdrag att inom en ungefärlig ram av 250 milj. kr. efter samråd med länsstyrelsen i Norrbottens län, AMS och i förekommande fall LKAB inventera och föreslå sysselsättningsfrämjande åtgärder inom Norrbottens län i form av investeringar i SJ:s fasta anläggningar. Åtgärdernas inbördes angelägenhetsgrad skall anges. Uppdraget skall redovisas snarast möjligt, dock senast den 30 mars 1979.

De åtgärder som kan bli aktuella med anledning av SJ:s redovisning, torde få finansieras med finansfullmakten i avvaktan på att ställning kan tas till den slutliga finansieringen.

Flygets betydelse i det totala transportsystemet och för samhällsutvecklingen i stort har successivt ökat som följd av den höga transporteffektiviteten på framför allt längre sträckor. Luleå flygplats utgör en knutpunkt för flyget i Norrbottens län. Under de senaste åren har trafikutvecklingen på Luleå ökat starkt och en fortsatt positiv utveckling väntas. På sikt måste därför enligt luftfartsverket bl. a. ett nytt stationsområde anläggas på flygplatsen. Kostnaderna härför bedöms preliminärt till 80—100 milj. kr. Om planerings- och projekteringsarbetet påskyndas bör arbetena kunna påbörjas vid årsskiftet 1980—1981. Luftfartsverket bör därför få i uppdrag att skyndsamt slutprojektera projektet.

Efter luftfartsverkets redovisning av projekteringsuppdraget avser jag att återkomma till frågan om medelsanvisning för arbetenas genomförande inkl. projekteringskostnaderna.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen

dels föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har anfört i fråga om tidigareläggning av utbyggnaden av Luleå flygplats.
2. till *Byggnad av statliga vägar* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under sjätte huvudtiteln an-

visa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

3. till *Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 40 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om statens järnvägars investeringar i fasta anläggningar inom Norrbottens län.

Bilaga 4

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01**Föredragande:** statsrådet Wikström**Anmälan till proposition om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten**

Som har framgått av den redogörelse statsrådet Wirtén tidigare har lämnat spelar högskolan i Luleå en central roll i ansträngningarna att utveckla näringslivet i Norrbotten. Självklart är utbyggnaden av högskolan också ett resultat av en medveten utbildnings- och forskningspolitik. Högskolan som f. n. har ca 2 400 studerande, har ca 500 anställda varav 24 professorer. Forskningen vid högskolan har byggts upp under de senaste fem åren. Högskolan har emellertid trots snabb tillväxt en relativt sett mindre forskningsorganisation än övriga högskoleenheter. Högskolan har hög kompetens inom flera områden som skulle kunna vidareutvecklas. Det gäller bl. a. grundforskning inom områden som har intresse för utvecklingen av Norrbotten såsom offshoreprospektering, insjöprospektering, geokemisk prospektering, fjärranalys. Högskolan bör erhålla 6 milj. kr. nästa budgetår för förstärkning av forskningsorganisationen.

Jag förordar därför att anslaget Tekniska fakulteter ökas med 6 milj. kr. i förhållande till budgetpropositionen 1979 (prop. 1978/79: 100 bil. 12 s. 567) till totalt 222 434 000 kr.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till Tekniska fakulteterna för budgetåret 1979/80 under nionde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till prop. 1978/79: 100 med 6 000 000 kr. höjt reservationsanslag av 222 434 000 kr.

Bilaga 5

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Föredragande: statsrådet Enlund

Anmälan till proposition om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten**1 Inledning**

Statsrådet Wirtén har tidigare denna dag lämnat en allmän redogörelse för de åtgärder som föreslås för att främja sysselsättningen i Norrbottens län. Jag har nu för avsikt att närmare redovisa de åtgärder som är aktuella för jordbruksdepartementets del. Jag kommer därvid att ta upp även vissa anslagsfrågor för budgetåret 1979/80 som följer av de framförda förslagen.

2 Turism och rekreation

Vid sidan av de traditionella basnäringarna har turism och rekreation fått en allt större betydelse för sysselsättningen i Norrbotten. Olika turistanläggningar spelar stor roll för utvecklingen framför allt i de inre delarna av länet. Utbyggnaden av sådana anläggningar har fått samhällets stöd på skilda sätt. I vissa fall har regionalpolitiskt stöd lämnats. I andra fall har anläggningarna eller delar av dem utförts som beredskapsarbete med upp till 50 % statliga bidrag till investeringen. I Norrbottens län finns f. n. knappt 5 000 hotellbäddar och ca 3 600 bäddar för uthyrning i stugor. Den ojämna beläggningen skapar vissa problem och medför en ojämn sysselsättning över året. Anläggningar i inlandet har en högre beläggning än anläggningar vid kusten.

Även andra insatser har gjorts de senaste åren av betydelse för turism och rekreation. Här kan nämnas den s. k. Silvervägen från Arjeplog till Graddis i Norge och den s. k. Norgevägen mellan Kiruna och Narvik. Den nyligen påbörjade Norgevägen väntas medföra en ökande tillströmning av besökande som ställer krav på utökade boendemöjligheter, naturrastplatser, långtidsparkeringar m. m. i anslutning till vägen. Efter samråd med cheferna för handels- och bostadsdepartementen förordar

jag att möjligheter skapas för att de insatser som redan har gjorts skall kunna fullföljas genom investeringsstöd till ytterligare ett antal projekt. Aktuella projekt är utbyggnad av Svenska Turistföreningens anläggningar i Abisko, stugor m. m. för stiftelsen Dundret i Gällivare kommun, viss tillbyggnad av hotellet Silverhatten och utbyggnad av stugbyn i Kraja i Arjeplogs kommun, om- och tillbyggnad av Svenska Turistföreningens anläggningar i Kvikkjokk. Dessa investeringar beräknas till ca 50 milj. kr. För att projekten skall kunna komma till utförande har förutsatts att statligt stöd kan lämnas med 75 % av investeringskostnaderna.

Utöver de anläggningar som jag här har nämnt planeras en hel rad projekt på turistområdet i bl. a. Kiruna och Gällivare kommuner. Projekt som skall komma i fråga för statligt stöd måste emellertid analyseras närmare i fråga om främst ekonomiska men också sociala, rekreationspolitiska och miljömässiga konsekvenser innan de genomförs. Syftet måste vara att de svarar mot efterfrågan på turist- och rekreationsområdet. Länsstyrelsen i Norrbottens län bör få i uppgift att skyndsamt genomföra en sådan analys i samverkan med berörda kommuner, landstinget, beredningen för samordning av statens insatser för turism och rekreation (rekreationsberedningen) och Sveriges turistråd.

De projekt som efter denna utvärdering bedöms ligga i linje med samhällets intentioner på rekreationsområdet bör om arbetsmarknadsläget motiverar det kunna genomföras med statligt stöd.

En fortlöpande upprustning av vandringsleder och fiskevatten har skett i länsstyrelsens regi. Länsstyrelsen har för dessa ändamål kunnat utnyttja anslagen för beredskapsarbete. Så bör kunna ske även för fortsatta åtgärder av detta slag.

Kostnaderna för att genomföra de åtgärder på turistområdet som jag har redovisat här bör bestridas inom den särskilda medelsram för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbotten som statsrådet Wirtén tidigare har förordat. Kostnaderna för naturrastplatser, långtidsparkeringar m. m. utefter Norgevägen bör dock inrymmas i den extra medelsram för beredskapsarbeten som chefen för arbetsmarknadsdepartementet har föreslagit skall stå till länsarbetsnämndernas förfogande.

3 Skogsbruk

Skogsbruket är en viktig basnäring i Norrbotten. För sysselsättningen har näringen avgörande betydelse särskilt i glesbygden. Den ger ett betydande bidrag till serviceunderlaget i dessa områden. Sedan budgetåret 1974/75 har staten anvisat särskilda medel för intensifierad skogsvård i norra Sverige. Syftet med detta stöd är att dels förbättra skogsindustrins råvaruförsörjning, dels skapa sysselsättning, både på kort och

lång sikt. Till skillnad från vad fallet är i fråga om arbetsmarknadsmedlen till skogsbruket är syftet med detta stöd att skapa sysselsättning för dem som redan är verksamma i skogsbruket men som riskerar att friställas på grund av brist på ekonomiskt försvarbara arbetsuppgifter. Stödet har visat sig väl uppfylla de ställda förväntningarna. För budgetåret 1977/78 redovisar skogsstyrelsen en sysselsättningseffekt av totalt drygt 140 000 dagsverken, varav närmare 45 000 dagsverken kan beräknas ha fallit på Norrbottens län.

Det statliga stödet till att bygga skogsvägar har i princip samma positiva effekter som stödet till intensifierad skogsvård. Förutom den kortsiktiga sysselsättningseffekten leder byggandet av skogsvägar till att nya områden öppnas för aktivt skogsbruk. Det gäller både avverkning och skogsvård under en följd av år.

Det har bedömts att ytterligare arbeten inom skogsbruket i Norrbotten som skulle kunna berättiga till 18 milj. kr. i statliga bidrag kan utgöras under innevarande och nästa budgetår.

Medel härför bör tas ur den medelsram för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbotten som statsrådet Wirtén tidigare har förordat. Medlen bör disponeras av skogsstyrelsen enligt de bestämmelser som gäller för ordinarie anslag till dessa ändamål.

4 Kommunala avloppsreningsverk

Enligt vad jag har erfarit finns möjligheter att tidigarelägga arbeten med ett 20-tal avloppsreningsanläggningar inom Bodens, Haparanda, Kiruna, Älvsbyns, Jokkmokks, Överkalix, Kalix, Övertorneå, Gällivare och Pajala kommuner. Jag anser det angeläget att bidrag nu kan utgå till dessa kommuner så att arbetena snarast kan påbörjas. De principer som normalt tillämpas för statsbidrag till avloppsreningsverk bör gälla även för dessa bidrag. Erforderliga bidragsbelopp för de nu aktuella projekten kan beräknas till ca 17,5 milj. kr.

Medel för ändamålet bör tas ur den särskilda medelsram för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbotten som statsrådet Wirtén tidigare har förordat.

5 Jordbruk

Riksdagen har beslutat att för budgetåret 1976/77 under reservationsanslaget Särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk m. m. i Norrbottens län anvisa 15 milj. kr. Anslaget är avsett att användas för Norrbottendelegationens verksamhet med jordbruk och skogsbruk. Härvid ökades möjligheterna att genom statsbidrag stödja uppbyggnaden av

bärkraftiga företag av olika slag, främst jordbruksföretag i de inre delarna av Norrbotten.

Norrbottendelegationen har hemställt om en ökning av ifrågavarande anslag för att kunna fullfölja planerad och projekterad verksamhet. Totalt begärs ca 44 milj. kr. Riksdagen har på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 för ändamålet anvisat 20 milj. kr. för nämnda uppgifter (prop. 1978/79: 25 bil. 8, JoU 1978/79: 15, rskr 1978/79: 73). För att delegationen skall kunna fullfölja sitt program inom jordbruk och skogsbruk bör ytterligare 30 milj. kr. anvisas. Jag förordar att detta belopp anvisas under ett särskilt anslag budgetåret 1979/80.

Jag vill i detta sammanhang nämna att en grupp jordbrukare i Norrbottens län i en skrivelse till regeringen har hemställt om särskilda insatser av olika myndigheter för ett stort projekt som avser markavvattning i kustlandet. De åtgärder som är aktuella är rensning och fördjupning av avloppsdiken samt täckdikning. Lantbruksnämnden har som beredskapsarbete påbörjat projektering av ca 3 000 ha åker, vilket dock endast är en liten del av hela projektet. I avvaktan på ytterligare underlag m. m. är jag inte beredd att ta ställning till lämplig finansiering m. m. av projektet. Jag finner det dock angeläget att resurser ställs till förfogande för fortsatt projektering.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen

dels

bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om insatser inom jordbruksdepartementets område för att främja sysselsättningen i Norrbotten,

dels föreslår riksdagen

att till *Särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk, m. m. i Norrbottens län* för budgetåret 1979/80 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

Bilaga 6

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01**Föredragande:** statsrådet Cars**Anmälan till proposition om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten**

Chefen för jordbruksdepartementet har tidigare denna dag redovisat vissa åtgärder som syftar till att bygga ut turistanläggningar och upp-rusta vandringsleder och fiskevatten. Jag kommer nu att lämna förslag som gäller marknadsföringen av turism, vilket ligger inom handelsde-partementets ansvarsområde.

I propositionen om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling (prop. 1977/78: 40 bil. 4, NU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 110) nämnde min företrädare att det är svårt för konsumenten att få en tillfredsställande översikt av möjligheterna att semestra i Sve-rige samt att det också kan vara tidskrävande och komplicerat att teck-na sig för ett lämpligt svenskt turistarrangemang. Särskilt svårt är detta för sådana konsumenter som bor utanför Sverige. Han var därför positiv till Sveriges turistråds förslag att i samarbete med regionala organ och andra intressenter utveckla regionala produktions- och bokningsorgan, vilka skulle förbättra sammansättningen och marknadsföringen av tu-ristnäringens tjänster. Ett sådant organ, Sverige Resor Väst AB grun-dades 1978, då turistrådet också inträdde som intressent i Till Fjälls AB.

Genom de utbyggnader av turistanläggningar som tidigare har skett i Norrbotten och genom de ytterligare utbyggnader som nu kan bli aktuella får Norrbotten en betydande turistkapacitet. Jag bedömer det som väsentligt för projektens ekonomi och därmed för den långsiktiga sysselsättningen inom turistnäringen att de marknadsförs på ett rationellt sätt.

Efter initiativ av Sveriges turistråd har förhandlingar nu slutförts med kommunerna och landstingen i Norrbottens och Västerbottens län om att bilda ett storregionalt marknadsföringsbolag med arbetsnamnet Lapplandsresor. Bolaget skall bedriva en bokningscentral, organisera paketresor och i övrigt samordna marknadsföringen. Beräknad start för bolaget är hösten 1979. En framgångsrik verksamhet i bolaget är be-

roende av att det redan från början får tillräckliga resurser för att bygga upp en effektiv organisation och för marknadsföringsinsatser.

Medel för dessa åtgärder bör tas av den medelsram för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbotten som statsrådet Wirtén tidigare denna dag har förordat bli anvisad.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen

bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om insatser inom handelsdepartementets område för att främja sysselsättningen i Norrbotten.

